

Όμιλος κινητικής και ρυθμικής αγωγής στο 2^ο Πειραματικό Νηπιαγωγείο, Α.Π.Θ. Εξερευνώντας και υποστηρίζοντας την αφηγηματική ικανότητα

Σοφία Χατζηγεωργιάδου¹

Εύα Παυλίδου²

Ουρανία Γκαλκανοπούλου³

¹ 2^ο Πειραματικό Νηπιαγωγείο, ΑΠΘ,
chatzig@auth.gr

² ΤΕΠΑΕ, ΑΠΘ eva@nured.auth.gr

³ ΤΕΠΑΕ, ΑΠΘ ogkalkan@nured.auth.gr

Βιβλιογραφική αναφορά

- **Χατζηγεωργιάδου, Σ.,** Παυλίδου, Ε., & Γκαλκανοπούλου, Ο. (2019). Όμιλος κινητικής και ρυθμικής αγωγής στο 2ο Πειραματικό Νηπιαγωγείο, Α.Π.Θ. Εξερευνώντας και υποστηρίζοντας την αφηγηματική ικανότητα. Στο: *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων, Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου "Η Δημιουργικότητα και η Καινοτομία στην Εκπαιδευτική Πράξη: με αφετηρία τη μακρόχρονη εμπειρία των Πειραματικών & Πρότυπων Σχολείων"*, **σελ. 717-724**. ISSN: 2654-0959
- Διαθέσιμο στο http://www.iep.edu.gr/library/images/uploads/psifiako_yliko/eeth/issue18/%CE%95%CE%95%CE%98-01-final-web.pdf

Αφηγηματική Ικανότητα στην προσχολική ηλικία

- Η αφήγηση αποδεικνύεται μία από τις δυσκολότερες γλωσσικές πράξεις για τα παιδιά (Πήτα, 1998, 2001).
- Ένα από τα πιο σημαντικά γλωσσικά επιτεύγματα των παιδιών προσχολικής ηλικίας είναι η ικανότητα τους να αφηγούνται ιστορίες (Τζουριάδου, 1995).
- Τα παιδιά μετά τα πέντε τους έτη μπορούν να αφηγούνται οργανωμένα, με πλοκή και αλυσιδωτή παράθεση γεγονότων (Κανέλου και συν., 2016).

Ανάπτυξη της Αφηγηματικής Ικανότητας

Σύστημα μελέτης των ιστοριών των παιδιών προσχολικής ηλικίας έξι αναπτυξιακά στάδια μέχρι την ολοκληρωμένη αφήγηση (Applebee, 1978):

- 1^ο στάδιο: Ασύνδετες δομές
- 2^ο στάδιο: Ακολουθίες
- 3^ο στάδιο: Προ – αφηγήσεις
- 4^ο στάδιο: Μη Επικεντρωμένες αφηγήσεις
- 5^ο στάδιο: Επικεντρωμένες αφηγήσεις (50% 5χρονων)
- 6^ο στάδιο: Ολοκληρωμένη αφήγηση (20% 5χρονων- κυρίαρχη δομή στα 6χρονα)
- Το μοντέλο αυτό χρησιμοποιείται ως διερευνητικό εργαλείο αξιολόγησης των ιστοριών.

Γραμματική των ιστοριών (Story Grammar)

- Για την ανάλυση των αφηγήσεων των παιδιών χρησιμοποιήθηκε η γραμματική των ιστοριών.
- Σύστημα κανόνων με στόχο την περιγραφή των πληροφοριών που παρουσιάζονται στις γραπτές ή προφορικές ιστορίες.
- Οι κανόνες αυτοί περιγράφουν τις μονάδες–συστατικά από τις οποίες αποτελείται μια ιστορία
- Παρουσιάζουν τη διαδοχή με την οποία οι μονάδες–συστατικά παρουσιάζονται σε αυτή (Alamargot & Fayol, 2009· Mandler, 1984· Dymock, 2007).

Γραμματική των ιστοριών (Story Grammar)

Τα βασικά συστατικά που περιλαμβάνει μία ολοκληρωμένη ιστορία είναι τα εξής: (α) Χαρακτήρες, Χωρο-χρονικό πλαίσιο, (β) Πρόβλημα, (γ) Στόχοι, (δ) Δράση, (ε) Αποτέλεσμα (Pressley & Woloshyn, 1995),

Αφηγηματική δομή των ιστοριών που ταυτίζεται με τη γραμματική των ιστοριών:

- Ένα αρχικό γεγονός το οποίο κινητοποιεί τον πρωταγωνιστή να αντιληφθεί το πρόβλημα που απαιτεί επίλυση,
- Μια συναισθηματική αντίδραση του πρωταγωνιστή,
- Ένα σχέδιο επίλυσης του προβλήματος,
- Μια δράση σε σχέση με το σχέδιο,
- Μια συνέπεια που δηλώνει αν επιτεύχθηκε ο στόχος και
- Ένα τέλος που περιλαμβάνει μελλοντικά σχέδια (Mandler, 1984).

Γραμματική των ιστοριών και εκπαίδευση

- Η γραμματική των ιστοριών χρησιμοποιήθηκε και ως στρατηγική παρέμβασης στην αφηγηματική ικανότητα παιδιών με προβλήματα λόγου (Gillam, Hoffman, Marler, & Wynn-Dancy, 2002· Gillam, Loeb, Hoffman, Bohman, Champlin, Thibodeau, & et al. 2008· Hayward & Schneider, 2000· Hoffman, 2009· Χατζηγεωργιάδου, 2010, 2018· Χατζηγεωργιάδου & Αρβανιτίδου, 2008).
- Η διδασκαλία της δομής της ιστορίας αποτελεί ένα μέσο για την καλύτερη κατανόηση και αναδιήγηση κειμένων από τα παιδιά προσχολικής ηλικίας αλλά και σχολικής ηλικίας (Nelson, 2007· Spencer & Slocum, 2010· Stevens, Van Meter, & Warcholak, 2010· Ράλλη & Σιδηροπούλου, 2012).

Κίνηση και Νηπιαγωγείο

- Η προσχολική ηλικία = η πιο κρίσιμη ηλικία για την ανάπτυξη και βελτίωση των βασικών κινητικών δεξιοτήτων (Gallahue, 2002).

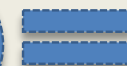
Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο
Προγραμμάτων Σπουδών
του Νηπιαγωγείου (ΔΕΠΠΣ)

Να ενισχύσει την
γνώση, να
προάγει την
διαθεματικότητα

Ολική Κινητικότητα
του παιδιού

↓
σωματική, κοινωνική,
συναισθηματική και
πνευματική ανάπτυξη.

Αύξηση
των ωρών
κινητικότη
τας των
παιδιών

- Το περιεχόμενο του προγράμματος του Νηπιαγωγείου, εμπλουτισμένο με δομημένα διαθεματικά προγράμματα φυσικής αγωγής, θα οδηγήσει σε πιο ουσιαστική και με νόημα μάθηση (Γώτη, Δέρρη, & Κιουμουρτζόγλου, 2006).

Έρευνες σχετικές με την διαθεματικότητα

Από έρευνες φαίνεται πως η αφήγηση λογοτεχνικών κειμένων έχει συνδυαστεί κατά την εκπαιδευτική διαδικασία με διάφορους τομείς όπως:

- η γεωμετρία (Casey, Sumru, Ceder, & Young, 2008),
- η πληροφορική (Yuksel, 2011),
- η μουσική παιδεία (Chao-Fernandez, Román-García, & Chao-Fernandez, 2017),
- η εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας μέσα από την δραματοποίηση (Rieg, & Paquette, 2009),

ώστε να ενισχυθούν οι στόχοι όλων των εμπλεκόμενων πεδίων και να θέσει πιο ενδιαφέρουσα την εκπαιδευτική διαδικασία.

Έρευνες σχετικές με την διαθεματικότητα

Η ΦΑ έχει συνδυαστεί διαθεματικά με άλλα πεδία όπως :

- η γλώσσα για την καλλιέργεια προφορικού – γραπτού λόγου (Γώτη-Δούμα, 2006),
- την πληροφορική κυρίως με χρήση βιντεοπαιχνιδιών στην εκπαιδευτική διαδικασία της ΦΑ (Papastergiou, 2009),
- τη μουσική (McDonald, 2000) και
- συνδυαστικά με τα μαθηματικά και την μουσική παιδεία (Shilling, 2002).

Αφηγηματική Ικανότητα και Νηπιαγωγείο

- Η αφήγηση παραμυθιών από τους νηπιαγωγούς συνήθως γίνεται είτε με τα παιδιά να είναι καθιστά και παθητικά να ακούνε την ιστορία, είτε στα πλαίσια δραματοποίησης χωρίς εξειδικευμένους στόχους.
- Η έκφραση με κινήσεις του σώματος και με λόγο, υπό μορφή θεατρικού παιχνιδιού και δραματοποιήσεων είναι μία προσφιλής ενασχόληση των νηπίων, η οποία, κατά περίπτωση αξιοποιείται και από τις/ους νηπιαγωγούς σε συνάρτηση με λογοτεχνικά κείμενα.

Όμως, η επιδίωξη να βελτιωθεί η αφηγηματική ικανότητα των παιδιών μέσω της δημιουργικής και για αυτών με νόημα κινητική έκφραση, δεν συμπεριλαμβάνεται συστηματικά στις συνήθεις πρακτικές του Νηπιαγωγείου.

Αφήγηση και Κίνηση ως πεδίο διαθεματικών προσεγγίσεων

Έρευνες δείχνουν πως η αφήγηση έχει χρησιμοποιηθεί διαθεματικά με την κίνηση στοχεύοντας:

- να γίνει πιο ενδιαφέρουσα και ενεργή η συμμετοχή των παιδιών σε αυτή (LaFlamme, 1975),
- να βελτιωθεί η ανάγνωσή τους (Milord, 2007), και
- να εκφραστούν δημιουργικά μέσω της κίνησης (Swaim, 1997).
- Τέλος, αποτελεί κατάλληλο παιδαγωγικό πλαίσιο ποικίλων ελκυστικών κινητικών δραστηριοτήτων (Παυλίδου, Χατζηγεωργιάδου, & Γκαλκανοπούλου, 2018)

Προβληματισμός

Η αφήγηση έχει χρησιμοποιηθεί για να εξυπηρετήσει στόχους που αφορούσαν στην συμμετοχή των παιδιών σε κινητικές δραστηριότητες.

ΌΜΩΣ

παρουσιάζεται ερευνητικό κενό στο πεδίο της αφήγησης με χρήση κειμένων παιδικής λογοτεχνίας και στόχο την ανάπτυξη της αφηγηματικής ικανότητας των νηπίων μέσω της κίνησης.

Σκοπός της έρευνας

Να αξιολογήσει την επίδραση ενός προγράμματος κινητικής και ρυθμικής αγωγής, βασισμένου σε θεματολογία επιλεγμένης παιδικής λογοτεχνίας, στην ανάπτυξη της αφηγηματικής ικανότητας παιδιών προσχολικής ηλικίας.

Στοχεύει στην ανάπτυξη της αφηγηματικής ικανότητας των παιδιών μέσα από αφηγηματικά πλαισιωμένα ερεθίσματα κινητικής εξερεύνησης, έκφρασης και επικοινωνίας.

Συμμετέχοντες

Ομάδα Παρέμβασης (ΟΠ)

- 18 παιδιά (10 αγόρια, 8 κορίτσια)
- Ηλικίας Μ.Ο.: 70.7
- Πρόγραμμα διήρκησε 2 μήνες.
- 16 ωριαίες οργανωμένες διαθεματικές δραστηριότητες κίνησης και λογοτεχνίας.

Ομάδα Ελέγχου (ΟΕ)

- 32 παιδιά (19 αγόρια, 13 κορίτσια)
- Ηλικίας Μ.Ο.: 65.3
- Δραστηριότητες που προτείνονται για την ανάπτυξη της γλώσσας από το αναλυτικό πρόγραμμα (Δαφέρμου, Κουλούρη, & Μπασαγιάννη, 2006).

Εργαλείο αξιολόγηση αφήγησης

- Αξιολόγηση της αφηγηματικής ικανότητας πριν και μετά την παρέμβαση.

2 ιστορίες επίλυσης
προβλημάτων
(Νάνου, 2004)

- Χρήση του διερευνητικού εργαλείου αξιολόγησης της αφηγηματικής ικανότητας (Χατζηγεωργιάδου, 2010):

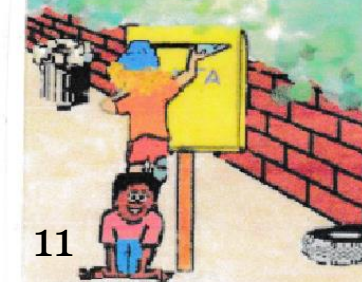
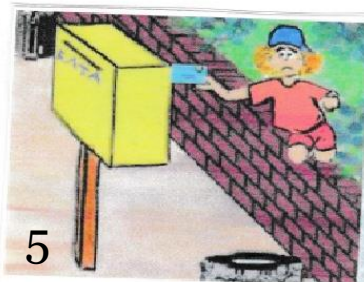
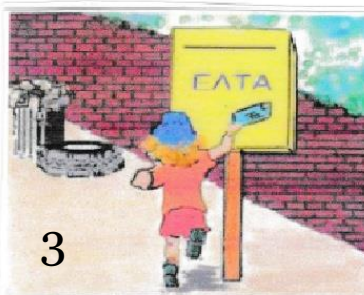
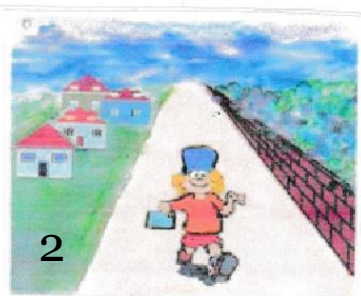
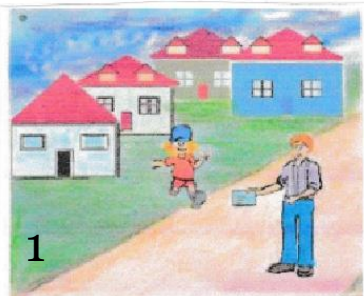
- 3^ο στάδιο: Προ - αφηγήσεις

- 4^ο στάδιο: Μη Επικεντρωμένες αφηγήσεις

- 5^ο στάδιο: Επικεντρωμένες αφηγήσεις

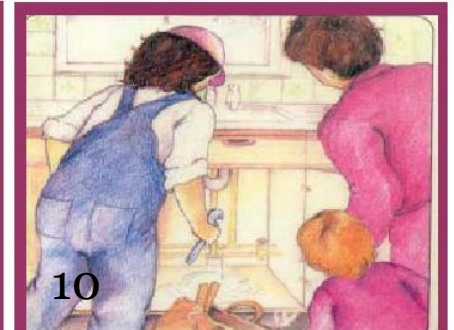
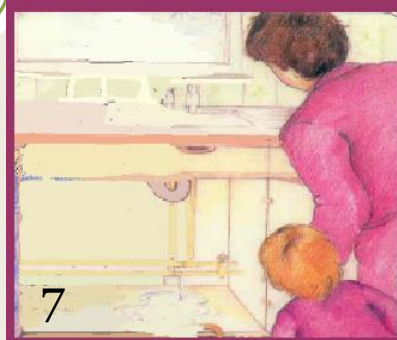
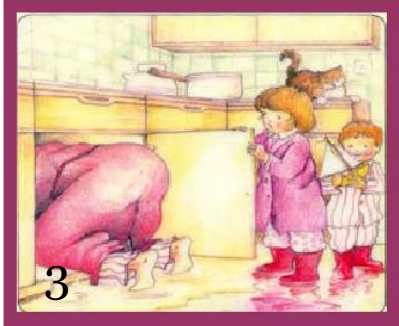
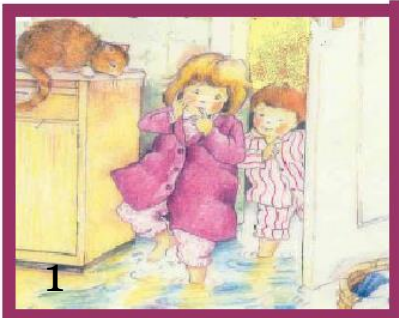
- 6^ο στάδιο: Ολοκληρωμένη αφήγηση

1^η αξιολόγηση – 1^η ιστορία επίλυσης προβλήματος

(Νάνου, 2004)

2^η Αξιολόγηση – 2^η ιστορία επίλυσης προβλήματος

Κριτήρια επιλογής βιβλίων παιδικής λογοτεχνίας - παραμυθιών

Να δημιουργούν στα παιδιά **συναισθήματα** σε συνδυασμό :

- Με την απόδοση των δομικών στοιχείων των ιστοριών (story grammar) με θεατρικότητα και δημιουργικό χορό.
- Με νοερές απεικονίσεις διαχείρισης του χώρου.
- Με κινητική δημιουργικότητα.
- Με δυνατότητες ανάδυσης βασικών κινητικών δεξιοτήτων και παραλλαγών τους.
- Με προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των παιδιών.
- Με την επικαιρότητα και τα ενδιαφέροντα των παιδιών.

Τα παραμύθια που χρησιμοποιήθηκαν στο πρόγραμμα

- «Φλώρα, ακολουθώντας τη μαγική πυξίδα», Αλεξάνδρα Κλάδη
- «Το μυστήριο με τα μπλε βέλη», Τσακ κ' Ντέιβιντ Μακ Κι
- «Πόλεμος χωρίς αιτία», Ερίκ Μπατού
- «Οι μεγάλοι παίζουν τον πόλεμο, Γιατί;», Γαϊτάνος Πέτρος – Κριεζή Μαρία
- «Ο γίγαντας και τα πουλιά», Biondi Ghislaine
- «Κουνελάκι μου, κουφετάκι μου», Anita Jerame
- «Η ιστορία ενός καλοψημένου τηγανόψωμου», Π. Κρ. Ασμπγιόρνσεν και Γ. Μόε
- «Ο μαγικός φιόγκος της Μαρίας», Χρήστος Μπουλώτης

Δομή - περιεχόμενο παρεμβατικού προγράμματος (1/2)

Μέσα από την αφήγηση του λογοτεχνικού κειμένου και την προτροπή της ερευνήτριας-παιδαγωγού οι απλές εκφραστικές αναπαραστάσεις των παιδιών κλιμακώνονταν σε αυτοσχέδια ή οργανωμένα χορο-θεατρικά δρώμενα μέτριας έως έντονης κινητικής δραστηριοποίησης:

α) θεατρικά ατομικά και σε συνεργασία:

με αυτοσχεδιασμούς με λόγο ή/και παντομίμα,

με επιλογή και τοποθέτηση υλικών για χωροταξικές προκλήσεις,

με αντιμετώπιση-επίλυση κινητικών προβλημάτων,

με ή χωρίς ατμοσφαιρική μουσική υπόκρουση

Δομή - περιεχόμενο προγράμματος (2/2)

- β) ρυθμικά-χορευτικά ατομικά και συνεργατικά με επιλεγμένα ρυθμικά/μουσικά ακούσματα:
με αυτοσχεδιασμούς,
με οργανωμένες-συντονισμένες ρυθμικές κινήσεις,
- γ) εξάσκηση στην ισορροπία, πλάγιες αναπηδήσεις, άλμα χωρίς φόρα και δίπλωση.

Στόχος: ήταν να βιώνουν τα δομικά στοιχεία (story grammar) της κάθε ιστορίας μέσα από συναισθήματα, θεατρικό παιχνίδι και δημιουργικό χορό και να ενθαρρύνονται να χρησιμοποιούν βασικές κινητικές δεξιότητες πολυποίκιλα και με νόημα για τα ίδια.

Αποτελέσματα Έρευνας (Αφηγηματική ικανότητα)

Εύρος, Μ.Ο. και Τ.Α. της μέτρησης της αφηγηματικής ικανότητας, στην α' αξιολόγηση για την ομάδα προγράμματος και την ομάδα ελέγχου

		Π (N=18)		Ελέγχου (N=32)		
Αφηγηματική ικανότητα	Εύρος	Μ.Ο.	Τ.Α.	Εύρος	Μ.Ο.	Τ.Α.
Α' αξιολόγηση	1-4	2.44	0.92	0-4	1.87	0.97
Β' αξιολόγηση	2-4	3.11	0.68	0-4	2.18	1.03

Σημ.: Για τις μετρήσεις η μέγιστη επίδοση είναι 4.

Ανάλυση αποτελεσμάτων (1/2)

- Εφαρμόστηκε το μη παραμετρικό κριτήριο Wilcoxon signed rank για εξαρτημένα δείγματα με στόχο τη σύγκριση των αρχικών και τελικών επιδόσεων των παιδιών κάθε ομάδας.

Ομάδα Προγράμματος (ΟΠ) → στατιστικά σημαντικές διαφορές στις επιδόσεις των παιδιών πριν και μετά την εφαρμογή του προγράμματος.

- ήταν υψηλότερη η επίδοση τους στη β' αξιολόγηση ($Mdn=3$) συγκριτικά με την α' αξιολόγηση ($Mdn=3$), $z=-2.83$, $p=.005$, $r=.67$.

Ομάδα Ελέγχου (ΟΕ) → δεν βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές.

Ανάλυση αποτελεσμάτων (2/2)

- Η σύγκριση των επιδόσεων στην αφηγηματική ικανότητα των παιδιών μεταξύ των δύο ομάδων στη β' αξιολόγηση πραγματοποιήθηκε με το μη παραμετρικό κριτήριο Mann-Whitney.

Καταδείχθηκε στατιστικά σημαντική διαφορά με την ομάδα προγράμματος να παρουσιάζει υψηλότερες επιδόσεις ($Mdn=3$) συγκριτικά με την ομάδα ελέγχου ($Mdn=2$)

$$U=138, z=-3.18, p=.01, r=.56.$$

Συζήτηση (1/5)

- Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων φάνηκε ότι η αφηγηματική ικανότητα των παιδιών της ΟΠ βελτιώθηκε σημαντικά μετά το πρόγραμμα παρέμβασης, ενώ της ΟΕ έμεινε στάσιμη παρότι παρακολούθησαν τις προτεινόμενες δραστηριότητες από το αναλυτικό πρόγραμμα.
- Οι δύο μήνες εφαρμογής του προγράμματος παρέμβασης ήταν αρκετοί για να προωθηθεί η ανάπτυξη της αφηγηματικής ικανότητας των παιδιών κατά ένα στάδιο.

Συζήτηση (2/5)

- Η στοχευμένη ενασχόληση με το χορό φαίνεται πως συνέβαλε στην ανάπτυξη της αφηγηματικής ικανότητας των παιδιών της ΟΠ, κάτι που συμφωνεί με ευρήματα ερευνών σχετικά με την ανάπτυξη της αφηγηματικής λειτουργίας μέσω του χορού στην προσχολική ηλικία (LaFlamme, 1975 . Swaim, 1997).
- Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία /επίλυση κινητικών προβλημάτων σε ομαδικό πλαίσιο υποστήριξε τη διδακτική διαδικασία και ενίσχυσε τη δημιουργικότητα και το ενδιαφέρον των παιδιών.

Συζήτηση (3/5)

- Η στοχευμένη και πολυποίκιλη αξιοποίηση των αναπαραστάσεων, με τρόπο που οδηγούσε τα παιδιά να προσλάβουν με όλο τους το σώμα και μέσα από την έκφραση συναισθημάτων, τις πληροφορίες των αφηγήσεων, φαίνεται να επηρέασε θετικά την αφηγηματική ικανότητα της ΟΠ.
- Αντιθέτως, η ενασχόληση με τις συμβατικές δραστηριότητες που προτείνονται από το αναλυτικό πρόγραμμα της προσχολικής αγωγής (Δαφέρμου και συν., 2006) στην ΟΕ, δεν φάνηκε να είναι αρκετή για να υπάρξει σημαντική βελτίωση στη αφηγηματική ικανότητα των παιδιών στο αντίστοιχο χρονικό διάστημα.

Συζήτηση (4/5)

Επομένως, το παρόν πρόγραμμα φαίνεται να επαναπροσδιορίζει τη σημασία:

- της πολυαισθητηριακής μάθησης,
- της προσέγγισης της μάθησης με νόημα για το παιδί και
- της κοινωνικής μάθησης και αλληλεπίδρασης στα πλαίσια μιας διαθεματικής προσέγγισης.

Συζήτηση (5/5)

- Η κινητική ενεργοποίηση, η δραματική απόδοση των λέξεων, των νοημάτων και των δομικών συστατικών των αφηγηματικών κειμένων αποδείχθηκαν ικανές να συμπαρασύρουν τα παιδιά σε ένα βιωματικό παιχνίδι με την παιδική λογοτεχνία.
- Ενισχύθηκε αφενός η σχέση των παιδιών με το κείμενο και αναπτύχθηκε η ικανότητά τους να διηγούνται ιστορίες βάσει της δομής που είχαν βιώσει.
- Από απλοί ακροατές μεταμορφώθηκαν οι ίδιοι/ες πρώτα σε ήρωες/ίδες των ιστοριών και εξελίχθηκαν σε ικανότερους/ες αφηγητές/τριες.

Βιβλιογραφία

- Γώτη – Δόυμα Ε. (2006). *Η συμβολή ενός διαθεματικού προγράμματος στη καλλιέργεια του προφορικού και γραπτού λόγου παιδιών προσχολικής ηλικίας*. Κομοτηνή: Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.
- Γώτη Ε., Δέρρη, Β., & Κιουμουρτζόγλου Ε.. (2006). Γλωσσική Ανάπτυξη παιδιών Προσχολική Ηλικίας μέσω της Φυσικής Αγωγής. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, 4 (3), 371 – 378.
- Δαφέρμου, Χ., Κουλούρη, Π., & Μπασαγιάννη, Ε. (2006). *Οδηγός Νηπιαγωγού*. Αθήνα: ΟΕΔΒ.
- Κουμνάκη Μ., (2016). *Η κατάκτηση των χωροχρονικών εννοιών από τα παιδιά με διαταραχές λόγου*. Ρόδος: Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
- Νάνου, Α. (2004). *Εκπαιδευτικό πρόγραμμα ανάπτυξης του αφηγηματικού λόγου μέσω στρατηγικών σε παιδιά προσχολικής ηλικίας που παρουσιάζουν αναπτυξιακές διαταραχές λόγου*. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο.

- Φραγκάκη Ε. (2014). *Η Αφηγηματική λειτουργία μαθητών Α' Γυμνασίου με δυσκολίες μάθησης μέσα από το μάθημα της Ιστορίας*. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Χατζηγεωργιάδου, Σ. (2010). Πρόταση παιδαγωγικής παρέμβασης για τη βελτίωση του λόγου παιδιών προσχολικής ηλικίας στην περιοχή της αφήγησης. Εφαρμογή εμπειρικών ευρημάτων από το ερευνητικό πεδίο της Γνωστικής Ψυχολογίας. Ηλεκτρονική μορφή. Στο *Πρακτικά 20 Πανελλήνιο Συνέδριο Ειδικής Αγωγής, «Η Ειδική Αγωγή ΑΦΕΤΗΡΙΑ εξελίξεων στην Επιστήμη και στην Πράξη»*, (σελ. 591-608). Εκδόσεις Γρηγόρη.
- Χατζηγεωργιάδου, Σ., & Αρβανιτίδου, Β. (2008). Πρόγραμμα πρώιμης παρέμβασης για τη βελτίωση της αφηγηματικής παραγωγής παιδιού προσχολικής ηλικίας με ήπια καθυστέρηση και προβλήματα λόγου. Στο: Δ. Κακανά/ Γ. Σιμούλη (Επιμ.), *Η προσχολική εκπαίδευση του 21ου αιώνα: πρωτοβουλίες, εμπειρίες, προοπτικές*, (σελ. 409-417). Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

Βιβλιογραφία

- Casey, B., Sumru, E., Ceder, I., & Young, J. M. (2008). Use of a storytelling context to improve girls' and boys' geometry skills in kindergarten. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 29, 29–48.
- Chao-Fernandez, R., Román-García, S. & Chao-Fernandez, A. (2017). Online Interactive Storytelling as a strategy for learning music and for integrating pupils with hearing disorders into Early Childhood Education (ECE). *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 237, 17 – 22.
- Gallahue, D. L. (2002). *Αναπτυξιακή Φυσική Αγωγή για τα Σημερινά Παιδιά*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.
- LaFlamme, R. (1975). More Meaningful Storytime in Kindergarten. *Elementary English*, 52(1), 69-72. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/41596165>
- Mandler, J. M. (1984). *Stories, Scripts and Scenes: Aspects of Schema Theory*. San Diego: LEA.

Βιβλιογραφία

- McDonald, C. (2000). *Effective teaching practices in a preschool music and movement program: An observational study*. US: University of Arizona,
- Papastergiou, M. (2009). Exploring the potential of computer and video games for health and physical education: A literature review. *Computers & Education*, 53, 603–622.
- Rieg, S. A., & Paquette, K. R. (2009). Using drama and movement to enhance English language learners' literacy development. *Journal of Instructional Psychology*, 36 (2), 148-154.
- Shilling W. A. (2002). Mathematics, Music, and Movement: Exploring Concepts and Connections. *Early Childhood Education Journal*, 29, (3), 434-450.
- Swaim, S. (1997). Dancing a Story: Myth and Movement for Children. *Early Childhood Education Journal*, 25(2), 127-131.

Σας ευχαριστούμε!!!

